

Zvláštní způsoby řízení Mezinárodní justiční spolupráce

MASARYKOVA UNIVERZITA
PRÁVNICKÁ FAKULTA

JUDR. ROMAN VICHEREK
OKRESNÍ SOUD V OSTRAVĚ
roman.vicherek@seznam.cz
TEL: 608887184

Obsah přednášky

▶ **Zvláštní způsoby řízení**

- ▶ Řízení proti mladistvím
- ▶ Řízení proti uprchlému
- ▶ Podmíněné zastavení trestního stíhání
- ▶ Narovnání
- ▶ Řízení před samosoudcem
- ▶ Řízení pro zrušení rozhodnutí nálezem Ústavního soudu
- ▶ Řízení o přezkumu příkazu k odposlechu, záznamu o tel. provozu
- ▶ Řízení o schválení dohody o vině a trestu

▶ **Mezinárodní justiční spolupráce**

- ▶ Vydání k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu
- ▶ Dožádání
- ▶ Předávání a převzetí trestního řízení
- ▶ Problematika vlivu cizozemských rozhodnutí na trestní řízení v ČR
- ▶ Mezinárodní soudy a tribunály

Obecný výklad

- ▶ Odchytky od obecného způsobu úpravy trestního řízení.
- ▶ Řízení proti mladistvým od 1.1.2004 upraveno v zákoně č. 218/2003 Sb. O soudnictví ve věcech mládeže (zvláštní ochrana dětí a mládeže)
- ▶ Řízení proti právnickým osobám z.č. 418/2011 Sb.
- ▶ Odklony (zkrácení a zjednodušení řízení)
 - ▶ Podmíněné zastavení trestního stíhání
 - ▶ Narovnání
 - ▶ Odstoupení od trestního stíhání mladistvého
 - ▶ Trestní příkaz

Řízení proti uprchlému § 302 – 306a

- ▶ **Nedostupnost pro OČTŘ** (pobytem v cizině, nebo tím, že se skrývá)
 - ▶ Předvolání
 - ▶ Předvedení
 - ▶ Pátrání po pobytu
 - ▶ PkZ
 - ▶ EZR, MZR (nyní postup dle § 78 ZMJS) – po 6, 12 měsících
- ▶ Od vydání PkZ uplyne cca. 1 rok do spuštění řízení proti uprchlému (doba není upravená TŘ)
- ▶ **Jen proti obviněnému** (výjimka § 303 odst. 1 doručením UZTS obhájci)
- ▶ Pokud **odpadnou důvody pro řízení proti uprchlému** pokračuje se dle obecných ustanovení.

Řízení proti uprchlému § 302 – 306a

- ▶ Uprchlý je **zastupován obhájcem** (důvod nutné obhajoby) - širší práva (jako obviněný)

Zahájení

- ▶ záznam SZ v přípravném řízení
- ▶ soud usnesením
- ▶ Uveřejnění předvolání na **úřední desce soudu**
- ▶ HL probíhá i bez účasti obviněného

Odpadnutí důvodu řízení proti uprchlému

- ▶ **Před PM rozsudku** - Pokračuje se dle obecných ustanovení, doposud provedené důkazy se provedou znovu
- ▶ **Po PM rozsudku** – Na návrh odsouzeného se rozsudek zruší a řízení provede znovu o tom musí být poučen.

Podmíněné zastavení trestního stíhání § 307 TŘ

- ▶ Podstatou je dočasné zastavení TS (nerozhoduje se, neukládá se trest), osvědčí se ve ZD zastaví se TS definitivně.

▶ Předpoklady:

- ▶ Přečin
- ▶ Doznání
- ▶ Nahrazení škody (vydání bezdůvodného obohacení), dohoda na NŠ, jiná potřebná opatření (oznámení pojistné události pojišťovně) – lze i tam kde škoda nevznikla (R 47/1996 SbSR), nebo poškozený odmítl NŠ (R 55/2001 SbSR).
- ▶ Souhlas obviněného s tímto způsobem vyřízení věci.
- ▶ Tento způsob vyřízení lze považovat za dostačující (přihlíží se k):
 - ▶ Osoba pachatele
 - ▶ Okolnosti případu
- ▶ **Není vázáno na souhlas poškozeného.**

Podmíněné zastavení trestního stíhání § 307 TŘ

- ▶ Přísnější alternativa (§ 307 odst. 2 TŘ): od roku 2012 možno uložit navíc další podmínku:
 - ▶ Pachatel se zaváže, že se během ZD zdrží určité činnosti, v souvislosti s níž se dopustil přečinu (řízení motorového vozidla)
 - ▶ Složí peněžitou částku určenou státní peněžitou pomocí obětem
- ▶ Zkušební doba 6 měsíců – 2 roky, v případě § 307 odst. 2 TŘ až 5 let. Nutné vést řádný život a uhradit vzniklou škodu.
 - ▶ Splněno – obviněný se osvědčil
 - ▶ Nesplněno – pokračování v TS (lze i během ZD)

Narovnání § 309 - 314 TŘ

- ▶ Dohoda mezi obviněným a poškozeným, která vyžaduje procesní schválení a jejímž důsledkem je zastavení TS.

▶ **Předpoklady:**

- ▶ Přečin
- ▶ obviněný **prohlásí, že spáchal skutek pro který je stíhán** – na rozdíl od PZTS (v dalším řízení **nelze použít jako důkaz**).
- ▶ uhrazení škody (vydání bezdůvodného obohacení), učiní potřebné úkony k uhrazení škody. (**pokud nebyla způsobená škoda nelze narovnat**)
- ▶ složí na účet soudu peněžitou částku určenou státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti
- ▶ **Obviněný i poškozený** (rozdíl PZTS) **souhlasí** s tímto vyřízením.
- ▶ považuje-li takový způsob vyřízení věci za dostačující vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného činu, k míře, jakou byl přečinem dotčen veřejný zájem, k osobě obviněného a jeho osobním a majetkovým poměrům.

Narovnání § 309 - 314 TŘ

- ▶ Rozhodnutí o zastavení TS. (definitivní konec TS na rozdíl od PZTS)
- ▶ V přípravném řízení rozhoduje SZ.
- ▶ Stížnost s odkladným účinkem (obviněný a poškozený, případně SZ).

Řízení před samosoudcem

- ▶ **Samosoudce x senát** (menší skutková a právní složitost – Přečiny do 5 let, méně formální průběh).

▶ **Rozdíly**

- ▶ Řízení koná samosoudce (stejná práva jako senát)
- ▶ Neprovádí předběžné projednání obžaloby (přezkoumává obžalobu)
- ▶ Právo odmítnout návrh na potrestání
- ▶ Stanovit SZ lhůtu k podání návrhu na schválení dohody o vině a trestu
- ▶ Může rozhodnout trestním příkazem (TP)

▶ **Zjednodušené řízení**

- ▶ Navazuje na zkrácené přípravné řízení
- ▶ Zahájeno podáním návrhu na potrestání (NNP)

Řízení před samosoudcem

▶ Zjednodušené řízení se zadrženým pachatelem

- ▶ Do 24 hod. vyslechnout pachatele soudcem
- ▶ Nesporné skutečnosti (není je nutné prokazovat)
- ▶ Rozhodne o vazbě, nebo propuštění se zadržení
- ▶ Se souhlasem konáno HL ihned (SZ i obhájce mají zkrácenou lhůtu k přípravě).

▶ Trestní příkaz

- ▶ Nekonána HL (rozhodnutí od stolu na základě spisu) – má povahu odsuzujícího rozsudku
- ▶ Obviněný je zkrácen na právu se k věci vyjádřit u HL – sjednání nápravy cestou odporu (TP se odporem ruší a je nutné nařídít HL).
- ▶ Neplatí zákaz reformation in peius
- ▶ Jen omezený katalog trestů(TOS jen PO a na 1 rok, DV na 1 rok ...)

Řízení po zrušení rozhodnutí nálezem ÚS § 314h – 314k TŘ

- ▶ Ústavní soud **není součástí soudní soustavy** (nejedná se o třetí instanci) – ochrana ústavnosti (vhodnější toto řešit v zákonu o ÚS).
- ▶ OČTŘ **pokračuje** po zrušení **v tom stádiu řízení, které bezprostředně předcházelo** vydání zrušeného rozhodnutí.
- ▶ OČTŘ jsou vázány právním názorem ÚS.

Řízení o přezkumu příkazu k odposlechu a záznamu tel. provozu § 314l-314n

- ▶ Ochrana před **nezákonnými zásahy do práv a svobod** v souvislosti s vyžíváním telekomunikačního provozu.
- ▶ Povinnost informovat osoby o úkonech (odposlech, ...), který se jich týkal – **právo navrhnout přezkum zákonnosti**.
- ▶ Rozhoduje NS:
 - ▶ Byl vydán nebo jeho provedení bylo **v rozporu se zákonem**
 - ▶ Byl vydán nebo jeho provedení bylo **v souladu se zákonem**
- ▶ Zákon neupravuje žádné další podrobnosti ani další postup. (Odpovědnost státu za nezákonný postup???)
- ▶ Rozhodnutí NS **nemá žádný vliv na provedené dokazování**

Řízení o schválení dohody o vině a trestu § 314o-314s

- ▶ Navazuje na sjednání **dohody o vině a trestu** § 175a – 175b TŘ.
 - ▶ Prohlášení obviněného, že skutek spáchal.
 - ▶ Sjednává se se jen za přítomnosti obhájce.
 - ▶ Dohodu nelze sjednat u ZZZ, nebo v řízení proti uprchlému.
- ▶ Rozhoduje soud na návrh SZ.
- ▶ Postup sjednání dohody:
 - ▶ Soud nařídí VZ k rozhodnutí o návrhu.
 - ▶ Schválí dohodu
 - ▶ Neschválí dohodu (nesprávnost skutková, nepřiměřenost trestu) – vrátí usnesením do přípravného řízení.
 - ▶ Soud návrh odmítne (pro závažné procesní vady).

Mezinárodní justiční spolupráce

- ▶ **Vydání k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu**
- ▶ **Dožádání**
- ▶ **Předávání a převzetí trestního řízení**
- ▶ **Problematika vlivu cizozemských rozhodnutí na trestní řízení v ČR**
- ▶ **Mezinárodní soudy a tribunály**

Obecný výklad

- ▶ Právo trestat je **projevem vnitřní suverenity státu**.
- ▶ Základní pramenem mezinárodního práva je **mezinárodní smlouva**.
- ▶ **Úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních mezi členskými státy EU ze dne 29.5.2000**
- ▶ **EUROPOL** – „Policejní jednotka“ sídlí v Haagu, působnost je v shromažďování dat, **provádí kriminalistickou a operativní analýzu a podílí se na výměně operativních policejních informací** mezi členskými státy.
- ▶ **EUROJUST** – jednotka sídlící v Haagu složená z národních zástupců
 - ▶ podporovat a zlepšovat **koordinaci vyšetřování**
 - ▶ zlepšovat spolupráci
- ▶ V ČR upraveno z.č. 104/2013 Sb. zákon o mezinárodní justiční spolupráci (ZMJS)

Vydání k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu (extradice)

- ▶ Vydání je akt spočívající v odevzdání osoby, jež je v jurisdikci státu, na jehož území se tato osoba nachází, resp. na jehož území osoba po spáchání trestného činu uprchla (stát dožádaný), státu příslušnému ji trestně stíhat nebo na ní vykonat trest (stát dožadující), na jehož území a v jehož jurisdikci byla tato osoba obviněná nebo pravomocně odsouzená pro trestný čin.

- ▶ Vydání probíhá:

- ▶ **Bez smluvního podkladu**

- ▶ Zásada nevydávání vlastních státních příslušníků
- ▶ Zásada vzájemnosti (reciprocita)
- ▶ Zásada oboustranné trestnosti
- ▶ Zásada speciality
- ▶ Zásada nepřipustnosti vydání pro stanovený okruh trestných činů.

- ▶ **Na základě mezinárodní smlouvy**

Vydání k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu (extradice)

- ▶ Mnohostranné smlouvy (Evropská úmluva o vydávání 1957)
- ▶ Dvoustranné smlouvy (s USA č. 48/1926 Sb., s KLR 93/1989 Sb.)
- ▶ **Vnitrostátní úprava § 78 – 104 ZMJS**
- ▶ **Vydání z cizího státu do ČR § 78 - § 86 ZMJS**
 - ▶ Opatření nezbytná pro vydání osoby z cizího státu (navazuje na MZR) žádá MS na žádost soudů (12 měs. PkZ).
- ▶ **Vydání z ČR do cizího státu**
 - ▶ Předběžné šetření (KSZ zjišťuje podmínky pro vydání).
 - ▶ Rozhodnutí soudu (KS rozhoduje o vydání, po PM věc předá MS).
 - ▶ Rozhodování ministra spravedlnosti – oprávnění v případně pochybností věc předložit k posouzení NS.
 - ▶ Povolení a provedení vydání – povoluje ministr spravedlnosti (není povinen vyhovět i když soud kladně rozhodl)
 - ▶ **Zjednodušené vydání** (osoba souhlasí se svým vydáním - soud nerozhoduje).

Vydání k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu (extradice)

▶ **Evropský zatýkácí rozkaz (EZR)**

- ▶ Odstranění administrativní fáze vydávání (rozhodují jen soudy KS)
- ▶ Přímý právní styk justičních orgánů
- ▶ Stanovení lhůt pro rozhodování § 209 ZMJS
- ▶ Povinnost předat až na výjimky stanovené § 205 ZMJS
- ▶ Povinnost předat vlastní občany
- ▶ Odstranění principu přezkoumávání oboustranné trestnosti u vybraných kategorií tr. činů

Dožádání – právní pomoc

- ▶ **Mezinárodní policejní spolupráce** – získání a ověření informací v TŘ
- ▶ **Mezinárodní justiční spolupráce** – získání důkazu použitelného v řízení před trestním soudcem
- ▶ V žádosti o právní pomoc je vždy žádáno o **provedení procesního úkonu** (výslech svědka, domovní prohlídka ...)
- ▶ Dožádání provádí „**justiční orgány**“ což jsou nejen soudy, ale i SZ.
- ▶ Dožádání
 - ▶ **Bez smluvního podkladu** (Na základě práva provádějícího státu)
 - ▶ Na základě **mezinárodní smlouvy** (např. Evropská úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních 1959)

Dožádání – právní pomoc

▶ Vnitrostátní úprava § 39-77 ZMJS

- ▶ Vyžádání právní pomoci SZ (v přípravném řízení) , soudy
- ▶ Vyřízení právní pomoci (pro cizí státy) – provádí KSZ nebo KS

▶ Spolupráce v EU

- ▶ Úmluva o vzájemné pomoci ve věcech trestních mezi členskými státy EU ze dne 29.5.2000 (v ČR č. 55/2006 Sb. m. s.)
 - ▶ umožňuje stanovit lhůtu pro vyřízení žádosti
 - ▶ dodržení formalit a procesních postupů stanovených dožadajícím státem (přítomnost obhájce , videokonference).

Předávání a převzetí trestního řízení

- ▶ Souvisí se zásadou **nevydávat své občany k TS jinému státu**. TS je převzato jiným státem, než tím, který TS zahájil případně vedl. (př. Sholtys)

▶ Předávání

- ▶ **Bez smluvního podkladu** (aplikovatelnost práva dožádaného státu na pachatele a konkrétní TČ – kauza katarského prince)
- ▶ **Na základě mezinárodní smlouvy** (mnohostranné, dvoustranné)
 - ▶ Evropská úmluva o předávání trestního řízení 1972

▶ Vnitrostátní úprava § 105 – 117 ZMJS

- ▶ O předání žádá SZ nebo soud v případě, že na území ČR nelze naplnit účel TS, protože pachatel např. utekl do svého domovského státu. Pokud neexistuje „přímý styk justičních orgánů“ žádost se zasílá prostřednictvím NSZ nebo MS.
- ▶ O převzetí věci rozhoduje NSZ (§ 112 – 117 ZMJS)

Vliv cizozemských trestních rozhodnutí na trestní řízení v ČR

- ▶ Svrchovanost státu na svém území – **oslabení suverenity** cestou mezinárodní smlouvy a nebo zakotvení účinku cizích rozhodnutí na svém území ve vnitrostátním právu.
- ▶ **Překážka věci rozhodnuté** (res judicata), překážka věci zahájené (lis alibi pendens) – ne bis in idem - nestíhatelnost pro týž skutek, za který již byla osoba odsouzená.
- ▶ Uznávání a výkon trestních rozsudků cizozemských soudů
- ▶ Cizozemská rozhodnutí nejsou v ČR přímo vykonatelná, aby měli právní účinky je nutné je orgány ČR uznat (popř. rozhodnout o výkonu).

Vliv cizozemských trestních rozhodnutí na trestní řízení v ČR

- ▶ 1. Uznání rozhodnutí o provedení úkonu trestního řízení
 - ▶ Zajišťovací příkaz § 226-238 ZMJS – zajištění hodnot za účelem propadnutí a zajištění věcného či listinného důkazu.
 - ▶ Rozhoduje KSZ, KS
- ▶ 2. Uznání a výkon pravomocných konečných rozhodnutí v TŘ § 118 – 140 ZMJS
 - ▶ Uznání a výkon cizích rozhodnutí v ČR
 - ▶ Princip exequatur – cizí rozhodnutí může být na území ČR vykonáno jen na základě rozhodnutí příslušného soudu v ČR.
 - ▶ Návrh MS k KS – pokud sou kladně rozhodne ministr vydává souhlas s převzetím výkonu. Pokud cizí stát udělí souhlas, je nařízen jeho výkon. (Např. dohled a kontrola nad odsouzenými na svobodě)
 - ▶ Předání výkonu rozsudku z ČR do ciziny
 - ▶ MS se souhlasem a na žádost soud, který trest uložil.
 - ▶ Uznání a výkon pravomocných konečných rozhodnutí v TŘ v EU
 - ▶ Rámcové rozhodnutí Rady 2008/909 SVV z 27.11.2008
 - ▶ Přímý styk justičních orgánů

Mezinárodní soudy a tribunály

- ▶ Vnitrostátním právu je upravená spolupráce v § 145 – 184 ZMJS
- ▶ **Rezoluce Rady bezpečnosti OSN** (ad hoc)

- ▶ Mezinárodní tribunál pro bývalou Jugoslávii (1993)
- ▶ Mezinárodní tribunál pro Rwandu (1994)
- ▶ Zvláštní soud pro Sierra Leone (1996)
- ▶ **Povinnost státu s tribunály spolupracovat**

- ▶ **Mezinárodní trestní soud**

- ▶ Zřízen na základě mezinárodní smlouvy – Úmluva o zřízení Mezinárodního trestního soudu (ICC) ze dne 17.7.1998
- ▶ Sídlí v Haagu
- ▶ Jurisdikce se **uplatní až poté, co smluvní stát není schopen nebo ochoten uplatnit svou vlastní jurisdikci.**